УДК 37.013.42:37.018.43

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Калініченко Л.Л. д.е.н., проф.
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

Індивідуалізація в освіті є одним із ключових чинників підвищення ефективності навчального процесу, особливо в умовах воєнного часу, коли система освіти функціонує в нестабільному та стресогенному середовищі. Цей підхід передбачає максимальну адаптацію навчання до потреб, можливостей і особливостей кожного учасника освітнього процесу, сприяючи розвитку глибоких професійних і особистісних компетентностей як студентів, так і викладачів.

Основними принципами індивідуалізації є орієнтація на особистість, гнучкість, адаптивність, диференціація навчальних завдань і постійна підтримка внутрішньої мотивації до навчання. Орієнтація на особистість означає врахування індивідуальних інтересів, здібностей, потреб і життєвих обставин кожного учасника освітнього процесу. Гнучкість і адаптивність передбачають можливість змінювати освітні програми відповідно до темпу засвоєння матеріалу й умов навчання. Диференціація забезпечує надання різноманітних завдань і ресурсів залежно від рівня підготовки, тоді як мотиваційна підтримка сприяє активному залученню до навчання та подоланню труднощів.

Індивідуалізація освітнього процесу для викладачів передбачає створення умов для цілеспрямованого професійного розвитку, що відповідає їхнім потребам, досвіду та інтересам. Програми підвищення кваліфікації мають ґрунтуватися на індивідуальних освітніх траєкторіях, сформованих на основі аналізу професійних запитів. Викладачі повинні

мати можливість обирати навчальні курси, які найбільше відповідають їхнім інтересам і потребам, зокрема у сферах цифрової педагогіки, психології навчання в умовах стресу чи впровадження інноваційних технологій. Ефективними формами індивідуальної підтримки стають менторство та коучинг: досвідчені педагоги можуть виступати менторами для молодших колег, допомагаючи опановувати нові методики, тоді як коучинг сприяє пошуку власних стратегій професійного розвитку. Важливо також підтримувати самоосвітні ініціативи викладачів, надаючи доступ до онлайн-курсів, семінарів, вебінарів і міжнародних освітніх ресурсів [1].

Для студентів індивідуалізація означає створення гнучкої системи навчання, що враховує рівень їхньої підготовки, пізнавальні інтереси, життєві обставини й психологічний стан. Адаптивні навчальні курси дозволяють будувати індивідуальні траєкторії розвитку, використовуючи технології штучного інтелекту для формування персоналізованих завдань і навчальних маршрутів [2]. Важливу роль відіграє проєктно-орієнтоване навчання, яке забезпечує практичну спрямованість освітнього процесу. Залучення студентів до розроблення реальних проєктів — зокрема, спрямованих на відновлення інфраструктури, підтримку громад чи розвиток інноваційних ідей — сприяє підвищенню їхньої мотивації та формуванню соціальної відповідальності.

Індивідуалізація також передбачає можливість вибору гнучкого графіка навчання, використання різних форматів занять — очних, дистанційних або змішаних, а також асинхронного навчання, що дозволяє студентам опановувати матеріал у власному темпі. В умовах воєнного часу важливо приділяти особливу увагу психологічній підтримці студентів через індивідуальні консультації, тьюторський супровід і моніторинг навчального прогресу [3].

Серед основних інструментів індивідуалізації слід виділити цифрові

платформи управління навчанням (Learning Management Systems), такі як Moodle, Google Classroom чи Microsoft Teams, які забезпечують доступ до персоналізованих завдань, моніторинг результатів і зворотний зв'язок. Ефективним засобом мотивації стає гейміфікація — використання ігрових елементів, інтерактивних завдань і систем винагород, що підвищують зацікавленість у навчанні. Крім того, застосування методів активного навчання, таких як дискусії, кейс-стаді, рольові ігри та групові проєкти, дозволяє розкривати індивідуальні здібності учасників освітнього процесу та стимулює розвиток критичного мислення [4].

Результати впровадження індивідуалізованого підходу проявляються на кількох рівнях. Для викладачів це означає зростання професійної впевненості, підвищення педагогічної майстерності, здатність ефективно працювати в умовах невизначеності та використовувати інноваційні методики навчання. Для студентів — це посилення самостійності, глибше засвоєння знань, розвиток практичних умінь, а також формування стресостійкості та здатності швидко адаптуватися до нових умов.

Таким чином, індивідуалізація навчання є не лише інноваційною тенденцією, а й необхідною умовою сучасного освітнього процесу, особливо в період воєнних викликів. Вона сприяє підвищенню ефективності навчання, підтримує психологічну стійкість учасників освітнього процесу та формує компетентності, необхідні для успішної професійної і громадянської самореалізації.

Література :

1. Hadad S., Blau I., Avidov-Ungar O., Shamir-Inbal T., Amir A. Continuity and Quality in Pre-Service Teacher Preparation Across Modalities: Core Principles in a Crisis Leadership Framework. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15, № 10. Article 1355. https://doi.org/10.3390/educsci15101355

2. Weidlich J., Kalz M. Exploring predictors of instructional resilience

during emergency remote teaching in higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2021. Vol. 18, Article № 43. https://doi.org/10.1186/s41239-021-00278-7 .

3. Birhanu E.T., Sala S.S. Intergenerational and family learning in conflict zones and their influence on peacebuilding and reconciliation. *Discover Global Society*. 2025. Vol. 3, Article № 114. https://doi.org/10.1007/s44282-025-00261-x.

4. Gibbs K. Voices in practice: challenges to implementing differentiated instruction by teachers and school leaders in an Australian mainstream secondary school. *The Australian Educational Researcher*. 2023. Vol. 50. P. 1217-1232. https://doi.org/10.1007/s13384-022-00551-2

УДК 378:510:330:621+629

РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО ЗА ІНДИВІДУАЛЬНОЮ ОСВІТНЬОЮ ТРАЄКТОРІЄЮ КЛАСИЧНОЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ярхо Т.О., д. пед. н., професор,
Ємельянова Т.В., к. ф. -м. н., доцент,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах компетентнісної парадигми освіти, в якій підготовка майбутніх фахівців має забезпечувати набуття діяльнісних знань, а також здатностей саморозвитку і самовдосконалення протягом подальшого трудового життя, актуальним стає визнання права здобувачів вищої освіти на побудову індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ).

Під індивідуальною освітньою траєкторією здобувача вищої освіти розуміється обраний ним, за власним бажанням і під власну